

Skepticism för ungdomar

Dan Barker, *Maybe Yes, Maybe No*, Prometheus Books 1990, 80 sidor.

Barn ska "tillåtas vara nyfikna, få lära sig att ställa frågor, och motiveras att ta reda på saker och ting själva". Det är, enligt förordet, vad denna lilla bok för unga skeptiker syftar till.

I bokens första halva får vi i serieform följa Andrea, som försöker ta reda på vad som ligger bakom påståendena att det spökar i ett hus. Andrea är skeptiker, och "Skeptiker brukar försöka finna enkla sätt att förklara en galen historia. Andrea vet att böcker är ett bra sätt att lära sig något. Men ibland har böckerna fel. Om böckerna är oense, och om människor är oense, ska man försöka att själv ta reda på hur det ligger till." Förklaringen till spökerierna visar sig så småningom vara en familj tvättbjörnar som bosatt sig under huset.

Bokens andra halva, som även den är rikt illustrerad med teckningar, förser läsaren med sex enkla regler för hur man tänker vetenskapligt:

Kontrollera själv!

Gör det igen! (Experiment ska vara upprepbara.)

Försök bevisa att det är fel!

Gör det enkelt. (Ockhams rakkniv)

Det måste hänga ihop. (Vetenskapen ska vara logiskt sammanhängande)

Var ärlig.

En och annan överförenkling har författaren gjort sig skyldig till, som t ex den följande: "Om du försöker att bevisa att något är fel, men misslyckas, så är det sannolikt rätt." På det hela taget är dock detta en alldeles utmärkt introduktion i vetenskaplig metodik, kanske bäst lämpad för barn i mellan- och högstadiet.

Sven Ove Hansson

Nya svenska böcker

Roliga experiment och tricks av Roy Richards (förlag: Valentin) är en samling experiment för barn i låg- och mellanstadiet. Boken, som fått mycket goda vitsord, har tre huvudavdelningar: synvillor, rörelse och experiment med papper. För den som vill lära sig mera spektakulära trick har Erik Truxa gett ut en nybörjarsbok i trolleri som är väl lämpad för skolungdomar, *Truxa-trix att underhålla med* (Wiken).

Marknaden för introduktionsböcker i forskningsmetodik och vetenskapsteori verkar att vara god, eftersom det varje år kommer ut åtskilliga nya böcker av detta slag. Till de senaste nytillskotten hör Bertil Carlssons *Kvalitativa forskningsmetoder för medicin och beteendevetenskap* (A&W), Patel Runa och Bo Davidson, *Forskningsmetodikens grunder* (Studentlitteratur) och Torsten Thurén, *Vetenskapsteori för nybörjare* (Runa). En litet annorlunda bok i genren är Bo Ericsson, *Informationsinsamling och dokumentation i studiecirkel* (Brevskolan) som handlar om hur studiecirkel kan dra nytta av arkiv och bibliotek och hur de kan samla in information genom intervjuer och enkäter.

Tre böcker om forskningsetik har nyligen kommit ut, som alla har utgångspunkt i praktiska fall. Bengt Erik Erikssons och Per Månsons *Den goda tanken* (Allmänna förlaget) behandlar särskilt debatten om det samhällsvetenskapliga forskningsprojektet Metropolit. Tore Nilstun utgår i sin bok *Medicin och moral* (Studentlitteratur) främst från HIV- och aidsforskningen. Mats Fors tar i sin bok *Genväg?* (Folkets bildningsförbund) upp olika etiska frågor som aktualiseras av den genetiska forskningen.

Lena Kanström och Birgitta Lindewald, som båda arbetar med cancerförebyggande åtgärder vid Karolinska institutet, har gett ut *Hälsomålet* (ICA), som är en kokbok med inriktning på hälso-

befrämjande kost. Sam Engman har på eget förlag gett ut *Läkekunst och kvacksalveri*, som handlar om konflikter mellan läkekunst och kvacksalveri på det sena 1800-talet. En mycket okritisk överblick över alternativmedicinen finns i den norske läkaren Vilhelm Schjelderups bok *Nytt ljus över läkekunsten* (W&W), som nyligen översatts till svenska.

"Naturläkaren" Maths Blomqvist har på eget förlag gett ut boken *Maths Blomqvists filosofi och hälsolära*, där man bl a får veta att choklad sänker intelligensen och påskyndar åldrandet. Efter denna bok är man kanske mogen för Sune Hjorths *Den dolda sanningen om UFO* (Zind.) där det hävdas att vi vid otaliga tillfällen besökts av utomjordingar, men att en internationell konspiration håller detta hemligt. En likartad inriktning, dvs stark tro på besökare från rymden, genomsyrar Kristina Wennergrens böcker *UFO-lexikon* (Regnbågsterapi) och *Inre kontakter med yttre världar* (Samma förlag).

För den som föredrar yttre kontakter med de yttre världarna är Sven O Rehnlund, *Astronomi. Så börjar man* (A&W) kanske en mera inspirerande läsning. Boken är en introduktion i amatörastronomi.

SOH

(Nya utländska böcker, se sid 10.)